

การศึกษาเปรียบเทียบพระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน กับพระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิตเซอร์แลนด์*

A Comparative Study of Royal Writings of King Chulalongkorn's
“Away from Home” and King Bhumibol's “When I Departed from
Siam to Switzerland”

วาสนา บุญสม / Watsana Boonsom

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

พระนครศรีอยุธยา 13000, ประเทศไทย

Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya

Rajabhat University, Phranakhon Si Ayutthaya, 13000, Thailand

Email: wsc05@hotmail.co.th

Received: December 15, 2022

Revised: December 25, 2022

Accepted: December 27, 2022

Abstract

The purpose of this research was to make a comparative study of the royal writings of King Chulalongkorn's ‘Away from Home’ and King Bhumibol's ‘When I departed from Siam to Switzerland’ on format, content and concept, language and literary art. Research was conducted by analysis and synthesis of data. Data were analyzed by descriptive method. The results of the research finding showed that two Royal works have similarity and differences in the followings:

* สະกตตามตันฉบับ

1. Similarity: two writings have 3 common characteristics in 1) format which was in the form of daily record; 2) use the language which included imagery and simile, creation and choice of words including structure and figure of speech to convey emotions and ideas to reader; 3) contents which included knowledge, idea and attitude about social and cultural conditions of visiting country to connect to context of Thailand.

2. Differences: two writings have 3 different characteristics in detail of 1) length of content which depended on period to travel; 2) the twist stories which were approaches to offer different of stories. Style of King Chulalongkorn's 'Away from Home' was to use words to describe clearly, while style of King Bhumibol's 'When I Departed from Siam to Switzerland' was to leave message to think about; 3) Different eras were one among the point. King Chulalongkorn's 'Away from Home' was authored in 1907 and King Bhumibol's 'When I Departed from Siam to Switzerland' was authored in 1946, in which the socio-cultural context would affect differences in stories caused by different time. In addition, as for age while writing, King Rama V aged 54 and King Rama IX aged 19. Difference of kings' age affected reflection worldview in different royal writings.

Keyword: Comparative Study, King Chulalongkorn's Away from Home, King Bhumibol's When I came from Siam to Switzerland

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้านกับพระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ ทางด้านรูปแบบ เนื้อหาแนวคิด ภาษาและวรรณศิลป์ ดำเนินการวิจัยโดยการวิเคราะห์สรุป แล้วสังเคราะห์ผล ผลการวิจัยโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า บทพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่องนี้ มีข้อเหมือนและข้อแตกต่าง ดังต่อไปนี้

1. ข้อเหมือน พบว่าพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง มีลักษณะร่วม 3 ประการ คือ 1.1 รูปแบบ มีลักษณะเป็นบันทึกประจำวัน 1.2 การใช้ภาษา มีการใช้จินตภาพและความเปรียบเทียบ มีการเรียบเรียง การสร้าง และการสรรคำ รวมถึงการใช้ประโยคและภาพพจน์เพื่อสื่ออารมณ์ความคิดแก่ผู้อ่าน 1.3 เนื้อหา มีความรู้ แนวพระราชดำริ และพระราชทัศนะเกี่ยวกับสภาพสังคมวัฒนธรรมของประเทศที่ทรงพบเห็น เชื่อมโยงเข้าสู่บริบทของประเทศไทย

2. ข้อต่าง พบว่า พระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง มีลักษณะที่แตกต่างกันในรายละเอียด 3 ประการ คือ 2.1 ความยาวของเนื้อหา คือ วันเวลาที่ทรงบันทึกขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ทรงเดินทาง 2.2 การขมวด

เรื่อง คือ วิธีการนำเสนอมุมต่างของเรื่อง พระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้านมีพระราชนิยมใช้คำขยายความให้เห็นภาพที่ชัดเจน ส่วนพระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ มีพระราชนิยมทั้งท้ายข้อความไว้ให้คิด 2.3 ยุคสมัย คือ พระราชนิพนธ์ไกลบ้านทรงพระราชนิพนธ์ในปี พ.ศ. 2450 และพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ทรงพระราชนิพนธ์ในปี พ.ศ. 2489 ซึ่งบริบททางสังคมและวัฒนธรรมส่งผลต่อความต่างในบทพระราชนิพนธ์อันเกิดจากช่วงเวลาที่แตกต่างกัน นอกจากนี้พระชนมพรรษา ขณะทรงพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 5 มี พระชนมพรรษา 54 พรรษา รัชกาลที่ 9 มีพระชนมพรรษา 19 พรรษา ความต่างของพระชนมพรรษาส่งผลต่อการสะท้อนโลกทัศน์ในบทพระราชนิพนธ์ที่ต่างกัน

คำสำคัญ: การศึกษาเปรียบเทียบ, พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน, พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่ สวิทเซอร์แลนด์

บทนำ

พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในบทความวิจัยนี้ใช้คำแทนพระนามว่ารัชกาลที่ 5 หมายถึงบทพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน และพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในบทความวิจัยนี้ใช้คำแทนพระนามว่ารัชกาลที่ 9 หมายถึงบทพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ ทั้ง 2 เรื่องนี้ เป็นพระราชนิพนธ์บันทึกเหตุการณ์ และบันทึกกิจวัตรประจำวันของพระมหากษัตริย์ไทยต่างยุคต่างสมัยที่มีความงดงามทางภาษา เปี่ยมล้นคุณค่าทางความคิด และล้ำค่ายิ่งต่อจิตวิญญาณของพสกนิกรชาวไทย

พระราชนิพนธ์ไกลบ้าน (พ.ศ. 2450) เป็นพระราชนิพนธ์ร้อยแก้วประเภทจดหมายจำนวน 43 ฉบับ แต่ละฉบับได้รวบรวมพระราชนิพนธ์ที่รายวันหลายฉบับ เช่น พระราชหัตถเลขาฉบับที่ 1 รวมพระราชนิพนธ์ 8 ชิ้น เป็นต้น รวมเป็นพระราชนิพนธ์ 225 ชิ้น ในพระราชหัตถเลขา ทรงเรียกสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยฯ ว่า “หญิงน้อย” และลงพระนามพระองค์ว่า “จุฬาลงกรณ์ ป.ร.” มีพระราชดำริในพระราชหัตถเลขาไว้ว่า “จดหมายนี้พอตั้งใจแต่จะเขียนความรู้สึกในใจอันเป็นส่วนตัว ไม่ได้พยายามที่จะเขียนเล่าถึงภูมิประเทศถาสุราษฎร์ธานีอย่างไร” (King Chulalongkorn, 2018) พระราชนิพนธ์เรื่องนี้ได้นำเสนอแนวพระราชดำริ และ พระราชวิจารณ์ต่อสิ่งต่าง ๆ ในระหว่างเสด็จประพาสยุโรป ทั้งนี้ทรงนิยมเปรียบเทียบและเชื่อมโยงกับสิ่งที่มีอยู่ในเมืองไทย เบื้องหลังพระราชนิพนธ์ทรงแฝงเจตนารมณ์ในการช่วยเหลือและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนซึ่งเป็นที่รักยิ่งของพระองค์ Boukurd & Mosikarat (2007) ได้กล่าวถึงคุณค่าในพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน ไว้ว่า พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน เป็นวรรณคดีที่มีคุณค่าในด้านต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. คุณค่าทางด้านความรู้ ให้ความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีของบ้านเมืองต่าง ๆ ในยุโรป

2. คุณค่าทางด้านภาษาและวรรณคดี เป็นหนังสือความเรียงร้อยแก้วที่แต่งดีคือ อ่านง่าย สำนวนโวหารไพเราะ ข้อความชัดเจนแจ่มแจ้ง ให้ความเพลิดเพลินเฝ้าชมอง

พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ (พ.ศ. 2489) เป็นพระราชนิพนธ์ร้อยแก้วเล่มแรกที่พระราชทานแก่วรรณคดี อันเป็นบันทึกความทรงจำ เรียงตามลำดับวันเดือนปี หลังจากที่ทรงรับคำกราบบังคมทูลอัญเชิญขึ้นสืบสันตติวงศ์ไศสวริย์สมบัติแล้ว จำต้องเสด็จฯ กลับไปทรงศึกษาต่อเมื่อปี พ.ศ. 2489 ทรงกล่าวถึงที่มาของการตีพิมพ์พระราชนิพนธ์เรื่องนี้ ไว้ดังนี้

“วรรณคดี” ได้ขอร้องให้ข้าพเจ้าเขียนเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ถนัดลงในหนังสือนี้มานานมาแล้ว อันที่จริงข้าพเจ้าก็ไม่ใช่นักประพันธ์ เมื่ออยู่โรงเรียน เรียงความ และแต่งเรื่องก็ทำไม่ได้ดีนัก อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าก็ปรารถนาที่จะสนองความต้องการของ “วรรณคดี” อยู่บ้าง และเนื่องด้วยไม่สามารถที่จะเขียนเรื่องที่ข้าพเจ้ารู้บ้าง เช่น ดนตรี ศิลปะ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ กฎหมาย ฯลฯ ได้ เพราะไม่มีความรู้ในเรื่องเหล่านั้นดีพอ ฉะนั้นจึงตกลงใจ ส่งบันทึกประจำวันที่ยื่นไว้ก่อนและระหว่างวัน เดินทางจากสยามสู่สวิทเซอร์แลนด์มาให้ และในโอกาสนี้ จึงขอขอบใจเป็นการส่วนตัวต่อทุก ๆ คนที่มาถวายความจงรักภักดีที่มีต่อสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชของข้าพเจ้า ณ พระมหาปราสาท ตลอดจนความปรารถนาดีที่มีต่อตัวข้าพเจ้าเอง กับขอขอบใจเหล่าทหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการด้วยความจงรักภักดีต่อตัวเราทั้งสองด้วย

(King Bhumibol Adulyadej, 2017)

พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ เป็นบันทึกประจำวันแสดงถึงเหตุการณ์ที่ทรงประสบ แม้พระชนมพรรษาเพียง 19 พรรษา แต่ทรงสามารถเลือกใช้ภาษาได้เหมาะสมงดงาม เป็นคำพินิจ ๆ ที่ให้ความหมายดี ซึ่งแสดงความเป็นกันเองกับผู้อ่าน ทรงถ่ายทอดความในพระราชหฤทัย ดังตัวอย่าง ข้อความที่มีผู้ทะโกนขึ้นมาในขณะรับเสด็จว่า “อย่าทิ้งประชาชน” ความในพระราชหฤทัยได้ทรงโต้ตอบว่า “ถ้าประชาชนไม่ละทิ้งข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะละทิ้งอย่างไรได้” (King Bhumibol Adulyadej, 2017) ภาพนั้นยังคง ติดตรึงอยู่ในพระราชหฤทัย เพราะทรงตระหนักว่าทรงมีหน้าที่เพื่อชาติและพสกนิกรชาวไทย ตามที่พสกนิกรพร้อมใจกันถวายพระราชภาระอันยิ่งใหญ่ ทรงเล้าความรู้สึกขณะประทับอยู่บนเครื่องบิน ซึ่งกำลังบินไปในทิศทางตรงข้าม มีลักษณะคล้ายนิราศ คือการคำนึงถึงคนที่ผูกพันรักใคร่ มีลักษณะคล้ายพระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน ซึ่งเป็นพระราชหัตถเลขา แต่เรื่องนี้เป็นบันทึกส่วนพระองค์ เนื้อความของทั้ง 2 เรื่องนี้ได้บันทึกความรู้สึกและการเสด็จพระราชดำเนินในลักษณะที่คล้ายกัน

Cherawanitkun (2017) ได้กล่าวถึงคุณค่าและความสำคัญของพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ ไว้ดังนี้

1. ทำให้ได้ทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ในช่วงเวลาที่ทรงบรรยาย
2. ทำให้ได้ทราบความในพระราชหฤทัยหลายประการและพระเมตตาที่มีต่อประชาชน
3. ทำให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับเส้นทางการเสด็จพระราชดำเนินทรงเครื่องบินและความเป็นไปของบ้านเมืองในประเทศต่าง ๆ ที่ทรงแวะพัก
4. เป็นประโยชน์แก่การศึกษางานเขียนประเภทร้อยแก้วบันทึกประจำวันและนิราศ

พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์เป็นบันทึกส่วนพระองค์ เผยความในพระราชหฤทัยให้ผู้อื่นได้ทราบ ทรงบันทึกเกี่ยวกับความรักที่ประชาชนมีต่อพระองค์ ประชาชนจากที่ต่าง ๆ จำนวนมากมายมาเฝ้าฯ มิได้ขาด และพระองค์ก็มีพระราชประสงค์ใคร่พบประชาชน ด้วยทรงเห็นว่าน่าจะได้อกลับมาพบอีกนั้นนานนัก

พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน และพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ พระผู้ทรงพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 พระองค์ ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงทศพิธราชธรรม ทรงเป็นที่รักเคารพ และเชิดชูของพสกนิกรอย่างไม่มีเสื่อมคลาย การที่ทั้ง 2 พระองค์ ได้ทรงพระราชนิพนธ์บันทึกประจำวันที่มีต่อเหตุการณ์ ต่าง ๆ นั้น ได้ทรงเรียบเรียงด้วยถ้อยคำสำนวนไพเราะ สละสลวย ในการถ่ายทอดเนื้อหาแนวคิดที่ละเอียดละไมลึกซึ้ง ซึ่งเป็นลักษณะร่วมของบทพระราชนิพนธ์ดังกล่าว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างบางตอนจากพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน (King Chulalongkorn, 2018)

ที่ริมกระไดเต็มไปด้วยต้นแต้ฮวย มีดอกบานเต็มต้น ดอกโต ๆ หลายสี คือสี ขาวอย่างหนึ่ง ชมภู่อ่อนอุบายโรยอย่างหนึ่ง ชมภูแก่อย่างหนึ่ง ชมภูทาบแดด อย่างหนึ่ง แดงอ่อนอย่างหนึ่ง แดงกลางอย่างหนึ่ง แดงแก่อย่างหนึ่ง สีครึ่ง อย่างหนึ่ง ลาวขาวปนแดงอย่างหนึ่ง เหมือนแต้ฮวยที่มาแต่เมืองจีน... มีดอกอื่นซึ่งควรจะเล่า คือดอกพุทตาน โตเท่าพุทตานสีชมพูที่เคยมีในบางกอก ฤา บางดอกเชื่องกว่า แต่พุทตานนั้นกลืนไม่ช้อนเช่นนี้ แลแผ่นดินไม้คนละพรรณกันทีเดียว นี่แผ่นดินไม้เด็กด้วยสีศะ มีสีต่าง ๆ ขาว, เหลือง, สีบัวโรย, สีชมพู, แดงแก่, แลสลับสีอีกหลายอย่าง กลิ่นหอมแปลก ๆ กัน หอมปนไทยร่าอ่อน ๆ ...เสียงน้ำไหลลั่นคึกคัก... น้ำพุที่ไหลปึงปึงก็หายกลายเป็นไหลจืด ๆ บ้าง ช่า ๆ บ้าง...นี่ถ้าหนาวเข้าน้ำบายนอดเขามันแข็งไม่ต้องไหล พอร้อนมาได้จะไหลก็ไหลโครมครามตึงตึง มันจึงได้กัดปากห้วยกว้างเป็นแม่น้ำ ครั้นเวลาน้ำแข็งเข้าหมด มันก็เหลือแต่ไหลริน ๆ...เวลาฝนตกน้ำฝนตกมาตามท่อ ดูเหมือนอย่างกับน้ำพุใหญ่เสียงดังกึกก้อง...มีน้ำตกชันช้ำไปตลอด...

ตัวอย่างพระราชนิพนธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า พระองค์ทรงเลือกใช้คำแสดงสีที่มีความหลากหลาย การเปรียบเทียบสีของสิ่งต่าง ๆ ในบริบทชีวิตของคนไทย ทำให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพของสีต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน การที่ทรงพรรณนาลักษณะสีดอกแด่ฮวย ซึ่งมีระดับความเข้มของสีแดงและสีชมพูที่แตกต่างกัน มีสีชมพูอ่อนลักษณะคล้ายสีบัวโรย สีชมพูแก่ และสีชมพูทับแสด มีสีแดงทั้งสีแดงแก่ แดงอ่อน แดงกลาง และสีแดงอย่างสีครึ่ง คำขยายสีต่าง ๆ เหล่านี้แสดงลักษณะสีที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย แต่กลับทำให้ภาพชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้คำขยายบางคำที่ทรงเลือกก็เป็นคำที่แสดงความหมายเปรียบเทียบ เช่น ทรงขยายกลิ่นหอมของดอกไม้ชนิดหนึ่งว่า เปนไทยร่าอ่อน ๆ คำว่า ร่าอ่อน ๆ หมายถึง อบหรือปรั่ง ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพเปรียบเทียบกับกลิ่นดอกไม้กับกลิ่นแป้งที่อบร่าของไทย เกี่ยวกับลักษณะเสียงน้ำไหลแรงมีทั้งเสียงดังโครมครามตึงตึง กึกก้อง ลั่นคึกคัก ปึงปึง ชานชา ส่วนน้ำที่ค่อย ๆ ไหลมีทั้งจ๊อก ๆ ซ่า ๆ เสียงน้ำแตกต่างกันตามลักษณะที่มาของเสียง ซึ่งชวนให้ผู้อ่านรู้สึกรื่นรมย์ไปกับภูมิประเทศนั้น

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงถ่ายทอดบทพระราชนิพนธ์ด้วยลายพระหัตถ์ แม้จะเป็นงานเขียน แต่ก็ทรงถ่ายทอดด้วยภาษาพูดเป็นส่วนใหญ่ การลำดับช่วงเวลาในแต่ละวันทรงเริ่มจากช่วงเวลาเช้า หลังจากทรงตื่นบรรทมไปจนถึงเวลาทรงเข้าบรรทม

ตัวอย่างบางตอนจากพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ (King Bhumibol Adulyadej, 2017)

วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2489 วันนี้ถึงวันที่เราจะต้องจากไปแล้ว...

ตามถนน ผู้คนช่างมากมายเสียจริง ๆ ที่ถนนราชดำเนินกลาง ราษฎรเข้ามาใกล้จนชิดรถที่เราแน่น กลัวเหลือเกินว่าล้อรถของเราจะไปทับแข้งทับขา ใครเข้าข้างรถเล่นฝ่าฝูงคนไปได้อย่างช้าที่สุด ถึงวัดเบญจมบพิตร รถเล่น เร็วขึ้นได้บ้าง ตามทางที่ผ่านมา ได้ยินเสียงใครคนหนึ่งร้องขึ้นมาดัง ๆ ว่า “อย่าละทิ้งประชาชน” อยากจะร้องบอกเขาลงไปว่า ถ้าประชาชนไม่ “ทิ้ง” ข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะ “ละทิ้ง” อย่างไรได้แต่เร่งวิ่งเร็วและเลยไปไกลเสียแล้ว...แปลกดีเหมือนกันที่ใจหวนไปคิดว่า เพียงชั่วโง่งเดียวที่ผ่านมา เมื่อตะกี้เอง เรายังห้อมล้อมไปด้วยประชาชนชาวไทยแต่เดี๋ยวนี้เล่า เรากำลังเหาะอยู่เหนือท้องทะเลอันกว้างใหญ่ไพศาล แม้จะมีเสียงเครื่องยนต์ก็ดูเป็นเหมือนเงียบ และนั่งอยู่กับที่ เพราะเสียงทุก ๆ เสียงจากสิ่งมีชีวิตได้ จางหายไปหมดแล้ว และกำลังชินกับเสียงครางกระหึ่มของเครื่องยนต์นั้น หวนกลับไปนึกดูเมื่อ 9 เดือนที่แล้วมา เรากำลังบินไปในทิศทางตรงกันข้ามเพื่อจะเยี่ยมเยียนประเทศหนึ่ง เยี่ยมอาณาจักรประชาชนที่เราต้องพลัดพรากจากมาถึง 7 ปีเต็ม ๆ โดยที่เราเกือบไม่รู้เรื่องและข่าวคราวของบ้านเมืองและประชาชนของเราเลยแม้แต่น้อย...

วันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2489 คินนี้สบายดีแต่ถ้าไม่คำนึงถึง เสียงที่มาจากโรงหนังใกล้ ๆ ที่พัก กินอาหารเช้าแล้วก็ออกเดินทาง ไปสนามบินด้วยรถยนต์ สมุหพระราชมณเฑียรของพระเจ้าฟารุมาส่งและเชิญพระพรให้เดินทางโดยสวัสดิ์ของพระองค์มาประทาน...ข้าพเจ้าตอบขอบพระราชมุทิตและขอให้มีความสุขไปพลางขอให้ทรงพระเจริญสุขกับขออำนาจพรให้ประชาชนพลเมืองของพระองค์มีความสุขสำราญด้วย. รอบ ๆ เครื่องบินมีตำรวจอียิปต์รักษาการณ์อยู่อย่างกวดขันยิ่งนัก เวลา 8.15 นาฬิกา เริ่มออกเดินทาง ต่อมาอีก 40 นาทีก็ผ่านเมืองอเล็กซานเดรีย เมืองที่ใหญ่ที่สุดของอียิปต์ วันนี้ต้องบินถึง 9 ชั่วโมงกับ 50 นาทีที่จะถึงกรุงเจนีวราว ๆ 17.05 นาฬิกา ไม่น่าจะเป็นไปได้เลย เมื่อสามวันที่แล้ว เรายังอยู่เมืองไทยและวันนี้เราจะถึงสวิตเซอร์แลนด์แล้ว ระยะทางตั้ง 10,000 กิโลเมตรกว่า... เวลากว่า 15.00 นาฬิกา เราต้องบินฝ่ากระแสลมอันแรงทำให้เครื่องบินต้องช้าลง และช้าไปกว่ากำหนด...เรากลับถึงโลซานแล้ว...ไม่ช้าข้าพเจ้าจะต้องเข้าเรียนต่อไป...

พระองค์ทรงถ่ายทอดเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและทรงพบเห็นตามความเป็นจริง ด้วยถ้อยคำภาษาที่เรียบง่ายคล้ายพระองค์ทรงพูดคุยและทรงเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นนั้นแก่ผู้อ่าน ผู้อ่านสามารถสร้างภาพตามสิ่งที่ทรงถ่ายทอดนั้นได้คล้ายอยู่ในเหตุการณ์จริง เป็นภาษาจินตภาพที่ลึกซึ้งกินใจยิ่งนัก เช่น ความตอนที่ “... วันนี้ถึงวันที่เราจะต้องจากไปแล้ว...ตามถนน ผู้คนช่างมากมาย เสียจริง ๆ ที่ถนนราชมณเฑียรกลาง ราษฎรเข้ามาใกล้จนชิดรถที่เรา นั่ง กลัวเหลือเกินว่าล้อรถของเราจะไปทับแข้งทับขาใครเข้าบ้าง รถแล่นฝ่าฝูงคนไปได้อย่างช้าที่สุด ถึงวัดเบญจมบพิตร รถแล่นเร็วขึ้นได้บ้างตามทางที่ผ่านมา ได้ยินเสียงใครคนหนึ่งร้องขึ้นมาดัง ๆ ว่า “อย่าละทิ้งประชาชน” อายากจะร้องบอกเขาลงไปว่า ถ้าประชาชนไม่ “ทิ้ง” ข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะ “ละทิ้ง” อย่างไรได้แต่เร่งวิ่งเร็วและเลยไปไกลเสียแล้ว...” ทรงถ่ายทอดความรู้สึกในลักษณะที่คล้ายการรำพึงรำพันกับพระองค์เอง เช่น “แปลกดีเหมือนกันที่ใจหวนไปคิดว่า เพียงชั่วโมงเดียวที่ผ่านมา เมื่อตะกี้ฉันเอง เรายังห้อมล้อมไปด้วยประชาชนชาวไทยแต่เดี๋ยวนี้เล่า เรากำลังเหาะอยู่เหนือท้องทะเลอันกว้างใหญ่ไพศาล...” ทรงใช้ภาษาที่มีชีวิตคำว่า กำลังเหาะอยู่เหนือทะเล” ให้ภาพของการเคลื่อนไหวอยู่บนที่สูงได้อย่างชัดเจน “เราต้องบินฝ่ากระแสลมอันแรง” เป็นภาษาความเปรียบที่แสดงความเคลื่อนไหวให้สามารถจินตนาการตามไปได้ตลอดเวลาที่อ่าน

พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน และพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิตเซอร์แลนด์ เป็น บทพระราชนิพนธ์ที่ทรงคุณค่าทั้งทางด้านคำและความ พระผู้ทรงพระราชนิพนธ์ทรงเลือกใช้ถ้อยคำภาษาที่เรียบง่ายแต่ลึกซึ้งกินใจ มีความสละสลวยงดงาม และมีเนื้อหาแนวคิดที่สื่อถึงน้ำพระราชหฤทัยอันละเอียดละไมของทั้ง 2 พระองค์ เป็นเหตุให้พระราชนิพนธ์ของทั้ง 2 เรื่องนี้ ควรค่าแก่การศึกษาค้นคว้ายิ่ง ผู้วิจัยจึงได้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบ เนื้อหา และแนวคิดที่ได้จากเรื่องทั้ง 2 นี้ เพื่อให้เห็นความคล้ายคลึงและความแตกต่างกัน อันจะทำให้เกิดความเข้าใจและเข้าใจถึงบทพระราชนิพนธ์ดังกล่าว เพื่อจะได้เป็นแบบอย่างการศึกษาและการเรียนการสอนวรรณกรรมต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน กับพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่อง ไกลบ้าน เปรียบเทียบพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ ทางด้านรูปแบบ เนื้อหาแนวคิด ภาษาและวรรณศิลป์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สำรวจเอกสาร หนังสือ และปริญญานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เก็บข้อมูลและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้านกับพระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ จากนั้นได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ สังเคราะห์ข้อมูลด้วยการเรียบเรียงที่ได้จากการศึกษา และนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้านกับพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่ สวิทเซอร์แลนด์ ทางด้านรูปแบบ เนื้อหา และแนวคิด ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบบทพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่องนี้ มีดังต่อไปนี้

ข้อเหมือน

1. ด้านรูปแบบ

พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้านกับพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ ทางด้านรูปแบบมีความเหมือนกันในลักษณะร่วมของความเป็นบันทึกประจำวัน รัชกาลที่ 5 ทรงถ่ายทอดบทพระราชนิพนธ์ด้วยลายพระหัตถ์ เป็นภาษาเขียนที่ทรงถ่ายทอดด้วยภาษาพูดเป็นส่วนใหญ่ การลำดับช่วงเวลาในแต่ละวันทรงเริ่มจากช่วงเวลาเช้า หลังจากทรงตื่นบรรทมไปจนถึงเวลาทรงเข้าบรรทม และรัชกาลที่ 9 ทรงถ่ายทอดบทพระราชนิพนธ์ เป็นภาษาเขียนที่ทรงถ่ายทอดด้วยภาษาพูดเป็นส่วนใหญ่ การลำดับช่วงเวลาในแต่ละวันทรงเริ่มตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันในลักษณะเดียวกัน

พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน เป็นการเล่าทำนองการบันทึกประจำวัน อีกทั้งมีเกร็ดความรู้เรื่องราวต่าง ๆ พร้อมทั้งเสนอแนวพระราชดำริและพระราชวินิจฉัยส่วนพระองค์ต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องระหว่างเสด็จประพาส สะท้อนให้เห็นทัศนคติ สภาพบ้านเมือง สังคม ชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลในแต่ละประเทศ โดยเฉพาะทัศนียภาพ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ธรรมชาติ ตลอดจนความเจริญทางวิทยาการของนานาชาติอารยประเทศ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสยุโรปเป็นระยะเวลา 225 วัน ทรงพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับพระราชภารกิจแต่ละวันนับตั้งแต่เสด็จลงเรือพระที่นั่งมหาจักรี ออกจากกรุงเทพมหานคร ผ่านประเทศต่าง ๆ โดยทางเรือและรถไฟตามลำดับ ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ อิตาลี สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมนี ฝรั่งเศส อังกฤษ เบลเยียม เดนมาร์ก และประเทศนอร์เวย์ ในช่วงปี พ.ศ. 2450 ทรงเลือกใช้ถ้อยคำภาษาที่สามารถสื่อแนวคิดให้ผู้อ่านเห็นภาพตามได้อย่างสละสลวย เช่น เมื่อเวลาพอมีอากาศร้อนที่สโนจะละลายได้ ก็ละลายไหลหลังถึงลงมาโดยแรง

เวลาที่คลื่นจัดซัดทรายขึ้นมากองมูลสูง ๆ น้ำพุที่ไหลบึงบึงก็หายกลายเป็นไหลจ๊อก ๆ บ้างซ่า ๆ บ้าง... ปลายบางพวกชอบซุก ๆ นอนซ้อน ๆ กันอยู่ ปีนเขาพม่าสองวันแล้ว ทั้งถูกรถไฟตามวันนี้... เป็นต้น ผู้อ่านสามารถนึกเห็นภาพตามถ้อยคำภาษาที่ทรงเรียงร้อยได้อย่างไพเราะจับใจ

พระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิตเซอร์แลนด์ เป็นการเล่าทำนองการบันทึกประจำวันในลักษณะคล้ายคลึงกัน ทรงเริ่มเรื่องตั้งแต่วันที่ทรงเตรียมตัวก่อนเสด็จฯ ไปศึกษาต่อยังประเทศสวิตเซอร์แลนด์ คือ วันที่ 16 สิงหาคม 2489 จนถึงวันที่ 22 สิงหาคม 2489 ทรงสอดแทรกเกร็ดความรู้เรื่องราวต่าง ๆ พร้อมทั้งเสนอแนวพระราชดำริและพระราชวินิจฉัยส่วนพระองค์ต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ เฉพาะส่วนที่พระองค์ทรงพบเห็น สะท้อนให้เห็นความรู้สึนึกคิด ทัศนคติ โดยเฉพาะน้ำพระราชหฤทัยที่ทรงมีต่อพสกนิกรบนแผ่นดินไทย ทรงเลือกใช้ถ้อยคำภาษาเรียบง่าย เป็นกันเอง แต่ลึกซึ้งกินใจ สามารถสัมผัสใจผู้อ่าน และผู้อ่านสามารถจินตนาการตามได้ เช่น ...ข้าพเจ้าก็อยากจะแลเห็นราษฎร เพราะกว่าจะได้กลับมาเห็นเช่นนี้คงอีกนานมาก... ตามทางที่ผ่านมา ได้ยินเสียงใครคนหนึ่งร้องขึ้นมาดัง ๆ ว่า “อย่าละทิ้งประชาชน” อยากจะร้องบอกเขาลงไปว่า ถ้าประชาชนไม่ “ทิ้ง” ข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะ “ละทิ้ง” อย่างไรได้แต่เร่งวิ่งเร็วและเลยไปไกลเสียแล้ว... เป็นต้น

2. ด้านแนวคิดและเนื้อหา

พระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้านสะท้อนแนวพระราชดำริและพระราชวินิจฉัยที่มีต่อสังคม วัฒนธรรม การเมืองของประเทศต่าง ๆ ที่ทรงพบเห็นเปรียบเทียบกับประเทศไทย เช่นทรงมีทัศนะต่อบุคคลในสังคมว่าผู้คนในแต่ละประเทศมีลักษณะนิสัยและการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน สภาพสังคมของยุโรปเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการอย่างรวดเร็ว ทำให้สภาพสังคมเปลี่ยนเป็นสังคมอุตสาหกรรม ด้านการศึกษา ประชาชนควรได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง สามารถนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพได้ ด้านเศรษฐกิจ ประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติจะเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจดี การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้ดีและมีความเป็นอยู่ดีขึ้น บทบาทพระมหากษัตริย์ควรเป็นผู้นำในการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้า การเมืองการปกครอง

การปกครองแบบพระมหากษัตริย์มีอำนาจล้นฟ้า เป็นการปกครองที่เหมาะสมกับประเทศไทยด้านศาสนา บุญบาปเกิดจากการกระทำของบุคคล ความเชื่อ ความเลื่อมใสในศาสนาต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องเหมาะสม ธรรมชาติมีทั้งคุณและโทษ มนุษย์ควรรู้จักนำธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้านศิลปะ ศิลปะที่งดงามอย่างแท้จริงต้องมีลักษณะที่เป็นธรรมชาติ ดังตัวอย่าง

พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน (King Chulalongkorn, 2018)

...ในหมู่เนืเวลากลางคืน โรงมหรศพที่เล่นอยู่ข้างถนนทั้งปวงเลิกลมดเหตุด้วยหนาวต้นไม้ก็ใบร่วงโกร้งเกร้งไปทั้งนั้นดูไม่ใคร่จะงาม เว้นไว้ แต่ถนนบุลวาร์ดเลื่อน ๆ ที่มีร้านขายของ ขายอาหารแลสุรา ไม่ได้ลดหย่อนวาลเสื่อมเลยตกบ้ายคนยังเดินพลั่งไหลเปนน้า ไหลอยู่ทั้ง 2 ฟาก มากกว่าเมื่อมาคราวก่อนรถก็เหมือนสวะลอยเต็มไปไม่ขาดสาย ช่างมีแต่ความสนุกสนานกันเสียจริง ๆ ไม่เบื่อเลย ไม่เห็นมีใครทำอะไรในตอนบ้ายเท่านั้น ร้านรวงก็ดูเปิดอยู่เฉย ๆ ไม่มีใครอยู่ ถ้าจะมีที่คนนั่งน้าร้านกินเข้ากินเหล้ากินน้าส้มดื่มดูกันไปเต็ม ๆ ทุกแห่ง การอยู่เช่นนั้นจะแสดงกับเมืองเราเปนอันมาก ถ้าหากว่าเมืองเราเปนเช่นนั้นนี้จะไม่มีใครทำงานเพราะถึงเวลาเล่นก็เล่น ทำงานก็ทำงานนั้นออกจะไม่ใช่นะวิสัยชาวเรา ถ้าได้เล่นก็จะเล่นเกินไปจนทั้งงาน ไม่น่าจะนึกเอออย่างเลย...

ส่วนคนในประเทศสวิตเซอร์แลนด์นั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้แสดงทัศนะว่าทรงพอพระทัยในสียส่วนตัวของประชาชน และสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน บ้านเมืองดูสะอาดตามาก ทรงเปรียบเทียบกับบ้านเรือนและประชาชนในประเทศอิตาลี ซึ่งทรงมีทัศนะไม่พอพระทัยเป็นทุนเดิม ดังความว่า

...สเตรชั่นรถไฟตั้งแต่สวิตเซอร์แลนด์มาจนถึงที่นี้หมดจดสะอาด ผู้คนแปลกกับที่อิตาลีมาก ที่นั้นสกปรกโสมม คนมันทะลึ่งทะเลือกทะลากปราศจากความรู้จักน้ำใจของผู้อื่น เอาแต่ความพอใจตัวเปนประมาณ ที่ไหนจะมาตีเท่าที่สวิตเซอร์แลนด์เห็นจะไม่มี...

(King Chulalongkorn, 2018)

พระองค์ไม่ทรงพอพระทัยกับประชาชนของยุโรป เช่น คนอิตาลีที่ไม่พอใจในพระมหากษัตริย์ถึงขนาดทำอันตราย ทรงว่าเป็นลัทธิของคนบ้า ไม่มีในเมืองไทย

...คนอิตาเลียนมีคนร้ายกาจอยู่มาก อาจจะทำอันตรายโดยไม่พอที่จะทำ เช่นกับยีนแอมเปรสอิลิสซาเบธ เมืองออสเตเรียที่สวิตเซอร์แลนด์ก็อิตาเลียน เจ้าของเขาเขาก็ฆ่ากันเอง เพราะคนอิตาเลียนเป็นคนล่าสอน การปกครองได้ ผิดเปลี่ยนแยกย้ายกันมาหลายทอด ข้ามีอัยลักษณ์อานาคิสต์โวลเซียลิสต์ ซึ่ง คิดประทุษร้ายต่าง ๆ เพื่อจะให้สมประสงค์ มันคล้าย ๆ กับศาสนา ไม่ใช่ยังยี่ เป็นลัทธิของคนพวกหนึ่ง ซึ่งไม่มีตัวอย่างในคนไทยเลย...

(King Chulalongkorn, 2018)

การแสดงความรักของประชาชนยุโรปที่มีต่อพระมหากษัตริย์ของตนนั้น พระบาท สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่า ประชาชนไม่ค่อยให้ความสำคัญหรือให้ความเคารพต่อพระ มหากษัตริย์ของตนเท่าใดนัก หากแต่รู้สึกเหมือนพระองค์เป็นสามัญชน

...แต่สังเกตดูท่าทางผู้คนไม่รู้จักเคารพนบนอบอะไรมากนัก กลุ่มรวมกัน ดูอยู่ตามธรรมดาเวลาพบปะตามทางก็คำนับบ้าง เจ้าแผ่นดินเดินไปอย่างคน ธรรมดาหลักแหลมกันไปกับคนทั้งปวง ไม่มีกั้นคนถาพามคนอย่างหนึ่งอย่าง ใด ดูเปน การง่ายไปหมดทุกอย่าง...

(King Chulalongkorn, 2018)

ถึงแม้จะขึ้นชมยินดี และนิยมนักใคร่ในพระมหากษัตริย์ของตน ก็แสดงออกด้วยการให้ร้อง ไม่ได้แสดงความเคารพ หรือความรู้สึกเกรงกลัวแต่อย่างใด

..ดูราษฎรมีความนิยมนักใคร่เอมเปอเรมมาก จนกระทั่งถึงเช่นนี้ แล้วยังมีคนแน่นกระดิกไปทางไหนก็ให้ร้องลั่นไป...

(King Chulalongkorn, 2018)

ถ้าประชาชนพอใจในตัวพระมหากษัตริย์ หรือพระราชวงศ์พระองค์ใด ก็จะแสดงความ ชื่นชอบ เช่น เรี่ยรายเงินสร้างวังให้เคราห์ปรินซ์ แต่เมื่อสร้างให้แล้วกลับเรียกร้องให้ต้องมีการเลี้ยงรับรอง ผู้คนทั่วเมือง ทั้ง ๆ ที่วังก็สร้างไม่ได้เลิศจุ ทรงเห็นว่าสิ้นเปลือง

...ราษฎรได้เรี่ยรายกันสร้างวังให้เคราห์ปรินซ์ แต่วังที่นี้มันไม่แปลก ประหลาดอะไร เปนตึกหลังหนึ่งอย่างสภาคารกว้าง ๆ หน้อยก็พอเคราห์ปรินซ์ ต้องมาอยู่ปีละสามเดือน แต่ตัวเองรู้สึกวาฉิบหายมาก ค่าที่ต้องรับเรือนนี้ เพราะ มาอยู่แล้วต้องเลี้ยงรับรองคนทั่วเมือง เชิญคนนี้ ไม่เชิญคนนั้นไม่ได้ ต่างคนต่าง ร้องว่าได้การเงิน จึงต้องเลี้ยงทั่ว ๆ...

(King Chulalongkorn, 2018)

รัชกาลที่ 5 ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ทรงไม่พอพระทัยฐานะและบทบาทกษัตริย์ในยุโรป เหตุที่พระองค์ไม่มีพระราชอำนาจ และสิทธิขาดในการปกครองประเทศ แต่จะต้องคอยเอาใจรัฐบาลและประชาชน พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของประชาชน รัชกาลที่ 5 มิได้ทรงพอพระทัยหรือยกย่องในตำแหน่งพระมหากษัตริย์ในยุโรป ทั้ง ๆ ที่พระมหากษัตริย์ในยุโรป ทรงทศพิธราชธรรม และทรงปกครองประชาชนให้อยู่เย็นเป็นสุข

ในส่วนของการปกครองประเทศ ทรงสนพระทัยการปกครองของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ทรงมีทัศนะว่าเป็นการปกครองที่เหมาะสมกับประเทศเล็ก ๆ

...การปกครองเมืองสวิตเซอร์แลนด์เป็นเช่นนี้ จึงไม่สู้แปลกใจมากแล เข้ากันเปนกำลังต่อสู่ประเทศใหญ่ ๆ ได้ แต่ความจริงนั้น ถ้าวางจะดีพิเศษเท่าใด ถ้าไม่ได้เอาไคร่ภูมิประเทศของสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งเต็มไปด้วยเขา ยากที่ศัตรูภายนอกจะเข้ามาทำอันตราย เมื่อภายในเมืองจัดการป้องกันโดยแข็งแรงถูกต้อง กำลังน้อยอาจจะสู้กำลังมากได้ เพราะเหตุฉนั้นสวิตเซอร์แลนด์ เปนประเทศเอกราชอยู่ได้ในระหว่างประเทศใหญ่ ๆ แวดล้อมอยู่โดยรอบ... ...แต่ความจริงมณฑล ๆ หนึ่ง มีอำนาจในตัวเอง ใช้กฎหมายต่างกัน ไม่เหมือนมณฑลที่เมืองไทย ซึ่งใช้แบบกรุงเทพฯ อย่างเดียว มณฑลในประเทศนี้เขาเรียกว่า แคนตอน มี 22 แคนตอน กฎหมายต่าง ๆ ต้องกันบ้าง ไม่ต้องกันบ้าง ต่างเมืองต่างมีที่ประชุม ซึ่งราษฎรเลือกเปนหัวหน้า แลที่ปรึกษา บังคับ การสิทธิขาดในมณฑลของตัว ๆ ตามลำพัง แต่มณฑลเหล่านี้มีกำลังน้อย เพราะมีเจตรแดนเล็ก ผู้คนน้อยไม่ว่าจะตั้งตัวอยู่แต่ลำพัง ไม่ให้ศัตรูมา เบียดเบียนได้ จึงต้องเข้ากันเปนพวกใหญ่ รวมการงานบางอย่างซึ่งควรจะรวมเข้า ทำให้เปนแบบเดียวกัน เช่น การทหาร การรถไฟ โทรเลข ไปรษณีย์ บำรุงการเพาะปลูก, การต่างประเทศ...

(King Chulalongkorn, 2018)

การที่รัชกาลที่ 5 ทรงสนพระทัยการปกครองของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ทรงมีทัศนะว่าเป็นการปกครองที่แข็งแรงถูกต้อง เมื่อประกอบกับภูมิประเทศที่เต็มไปด้วยเขา ทำให้สามารถรักษาเอกราชไว้ได้ ถึงแม้อาณาเขตจะติดต่อกับประเทศมหาอำนาจ ทำให้พระองค์ทรงสนพระทัยที่จะนำการปกครองของสวิตเซอร์แลนด์มาใช้กับประเทศไทย เป็นต้น

พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิตเซอร์แลนด์ แนวคิดและเนื้อหาสะท้อนให้เห็นถึงความรัก ความผูกพัน และความห่วงใยในประชาชนชาวไทยซึ่งเป็นที่รักของพระองค์ มีแนวคิดและเนื้อหาสาระที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่งทางด้านสังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครองของประเทศที่ทรงพบเห็น เชื่อมโยงเข้ากับประเทศไทย เป็นพระราชนิพนธ์ที่กล่าวถึงเรื่องราวและเหตุการณ์

เมื่อครั้งเสด็จกลับไปศึกษาต่อ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เมื่อทรงผ่านไปยังประเทศใดก็ทรงบันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์นั้น ๆ ทั้งในภาพรวมและรายละเอียดต่าง ๆ เหมือนผู้อ่านได้โดยเสด็จไปกับพระองค์ท่าน ดังตัวอย่าง พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิตเซอร์แลนด์ (King Bhumibol Adulyadej, 2017)

วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2489 อีกสามวันเท่านั้น เราก็จะต้องจากไปแล้ว ฉะนั้นจึงตั้งใจจะไปนมัสการพระพุทธชินสีห์ที่วัดบวรนิเวศน์วิหาร รวมทั้งสมเด็จพระสังฆราชด้วยเมื่อไปถึงวัดบวรนิเวศน์วิหารตอนบ่ายวันนี้มีประชาชนผู้รู้ข้าพเจ้าจะมา มายืนรอลูบ้าง แต่ไม่สู้มากนัก เข้าไปในพระอุโบสถ จุดเทียนนมัสการ ฯลฯ แล้วได้มีโอกาสทูลปฏิสันถารกับสมเด็จพระสังฆราช ทรงนำพระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์สูงมาให้รู้จัก โดยปรกติได้เคยเห็นหน้าท่านเหล่านั้นมาจนชินแล้ว ทรงนำขึ้นไปนมัสการพระสฤป บนนั้นมีพระพุทธรูปสำคัญองค์หนึ่งประดิษฐานอยู่ชื่อ พระไพริพินาศ พระองค์นี้เคยทรงเล่าประวัติให้ฟังมาก่อนหน้านี้แล้วหลายวันหลังจากนั้นก็นมัสการลา.ตอนนี้มีราษฎรชุมนุมกันหนาตาขึ้น ต่างก็ยึดเย็ดเบียดเสียดกันจนรู้สึกเกรงไปว่า รถที่นั่งจะมาทับใครเข้าบ้าง ช่างเคราะห์ดีแท้ ๆ ที่ไม่มีอันตรายใดเกิดขึ้นแก่ประชาชนที่มานั้นเลย ในหมู่ประชาชนที่มารอรับอยู่วันนี้จำได้ว่า มีบางคนเคยเห็นที่พระมหาปราสาทเป็นประจำมิได้ขาด ไม่รู้ว่าหาเวลามาจากไหน จึงไปที่พระมหาปราสาทได้เสมอเกือบทุกวัน อังคาร พุธ สดีย์และวันอาทิตย์พวกนี้ ก็มาที่วัดนี้ด้วยเหมือนกัน.

วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2489 เก็บของลงหีบและเตรียมตัว...

วันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2489 เราจะต้องจากไปในวันพรุ่งนี้แล้ว! อะไรก็จัดเสร็จหมด หมายกำหนดการก็มีอยู่พร้อม...บ่ายวันนี้เราไปถวายบังคมลาพระบรมอัฐิของพระบรมราชบุพการีของเรา ทั้งสมเด็จพระมหากษัตริย์ และสมเด็จพระบรมราชินีในรัชกาลก่อน ๆ แล้วก็ไปถวายบังคมลาพระบรมศพ เราต้องทูลลาให้เสร็จในวันนี้และไม่ใช่พรุ่งนี้ตามที่ได้กะไว้แต่เดิม เพื่อจะรีบไม่ให้ชักช้า เพราะพรุ่งนี้จะได้มีเวลาเล่นรถช้า ๆ ให้ราษฎรเห็นหน้ากันโดยทั่วถึงเมื่อออกจากพระที่นั่งไพศาลทักษิณมายังพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ผู้คนอะไรช่างมากมายเช่นนั้นเมื่อวานนี้เจ้าหน้าที่ได้เข้ามาถามว่า จะอนุญาตให้ประชาชนเข้ามาหรือไม่ในขณะที่ไปถวายบังคมพระบรมศพ ตอบเขาว่า “ให้เข้ามาซิ” เพราะเหตุว่า วันอาทิตย์เป็นวันสำหรับประชาชน เป็นวันของเขา จะไปห้ามเสียอะไรได้และยิ่งกว่านั้นยังเป็นวันสุดท้าย ก่อนที่เราจะจากบ้านเมืองไปด้วย ข้าพเจ้าก็อยากจะแลเห็นราษฎร เพราะกว่าจะได้กลับมาเห็นเช่นนี้ก็คงอีกนานมาก... วันนี้พวกทหารรักษากรุงกันเต็มที่ เพื่อกันทางไว้ให้รถแล่นได้สะดวกไม่เหมือนอย่างเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ที่มากันคน ช้าเกินไป...

วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2489 วันนี้ถึงวันที่เราจะต้องจากไปแล้ว...

พอถึง เวลาใกล้จากพระที่นั่งพร้อมแม่ ลาเจ้านายฝ่ายใน ณ พระที่นั่งชั้นล่างนั้น แล้วก็ไปยังวัดพระแก้วเพื่อนมัสการลาพระแก้วมรกต และพระภิกษุสงฆ์ ลาเจ้านายฝ่ายหน้า ลาข้าราชการทั้งไทยและฝรั่ง แล้วก็ไปขึ้นรถยนต์พอร์กลั่นออกไปได้ไม่ถึง 200 เมตร มีหญิงคนหนึ่งเข้ามาหยุดรถแล้วส่งกระป๋องให้เราคนละใบ ราชวงศ์รัชสมัยไม่แน่ใจว่าจะมีอะไรอยู่ในนั้น บางทีจะเป็นลูกกระเบิด! เมื่อมาเปิดดูภายหลังปรากฏว่า เป็นทอฟฟี่ที่อร่อยมาก ตามถนน ผู้คนช่างมากมายเสียจริง ๆ ที่ถนนราชดำเนินกลาง ราษฎรเข้ามาใกล้จนชิดรถที่เรานั่ง กลัวเหลือเกินว่าล้อรถของเราจะไปทับแข้งทับขาใครเข้าข้างรถแล้วฝ่าฝืนคนไปได้อย่างช้าที่สุด ถึงวัดเบญจมบพิตร รถแล่นเร็วขึ้นได้บ้าง ตามทางที่ผ่านมา ได้ยินเสียงใครคนหนึ่งร้องขึ้นมาดังๆ ว่า “อย่าละทิ้งประชาชน” อยากจะร้องบอกเขาลงไปว่า ถ้าประชาชนไม่ “ทิ้ง” ข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะ “ละทิ้ง” อย่างไรได้แต่รถวิ่งเร็วและเลยไปไกลเสียแล้ว

เมื่อมาถึงดอนเมือง เห็นนิสิตมหาวิทยาลัยผู้จูงใจมาเพื่อส่งเราให้ถึงที่ได้รับของที่ระลึกเป็นรูปเครื่องหมายของมหาวิทยาลัย 11.45 นาฬิกาแล้ว มีเวลาเหลืออีกเล็กน้อย สำหรับเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวที่สโมสรนายทหาร ต่อจาก นั้นก็ไปขึ้นเครื่องบิน เติมน้ำมันซึ่งเผื่อเราอยู่จนวาระสุดท้าย.เมื่อขึ้นมาอยู่บนเครื่องบินแล้วก็ยังมองเห็นเหล่าราษฎร ได้ยินเสียงไซโยให้ร้องอวยชัยให้พร แต่เมื่อคนประจำเครื่องบินเริ่มเดินเครื่องที่ละเครื่องๆ เสียงเครื่องยนต์ดังสนั่นหวั่นไหวกลบเสียงให้ร้องก้องกังวานของประชาชนที่ตั้งอยู่หมด พอถึง 12 นาฬิกา เราก็ก่ออกเดินทาง มาบินวนอยู่เหนือพระนครสามรอบ ยังมองเห็นประชาชนแหงนดูเครื่องบินทั่วถนนทุกสายในพระนคร.บ่ายหน้าไปทางทิศตะวันตกมุ่งตรงไปยังเกาะลังกา (ซีลอน) เสียงเครื่องบินสนั่นหวั่นไหว หากผู้ใดอยากจะพูดก็จะต้องตะโกนออกมาให้สุดเสียง ดังนั้นจึงไม่มีใครพูดเลย ทางที่ดีที่สุดที่พึงทำคือหลับตาเสียแล้วนั่งคิด... แปลกดีเหมือนกันที่ใจหวนไปคิดว่า เพียงชั่วโหม่งเดียวที่ผ่านมาเมื่อตะกัณนี้เอง เรายังห้อมล้อมไปด้วยประชาชนชาวไทยแต่เดี๋ยวนี้เล่า เรากำลังเหาะอยู่เหนือท้องทะเลอันกว้างใหญ่ไพศาล แม้จะมีเสียงเครื่องยนต์ ก็ดูเป็นเหมือนเงียบ และนั่งอยู่กับที่ เพราะเสียงทุก ๆ เสียงจากสิ่งมีชีวิตได้จางหายไปหมดแล้ว และกำลังชินกับเสียงครางกระหึ่มของเครื่องยนต์นั้น หวนกลับไปนึกดูเมื่อ 9 เดือนที่แล้วมา เรากำลังบินไปในทิศทางตรงกันข้าม เพื่อจะเยี่ยมเยียนประเทศหนึ่ง เยี่ยมอาณานิคมประชาชนที่เราต้องพลัดพรากจากมาถึง 7 ปีเต็ม ๆ โดยที่เราเกือบไม่รู้เรื่องและข่าวคราวของบ้านเมืองและประชาชนของเราเลยแม้แต่หน่อย... เดี๋ยวนี้เรากำลังบินจากประเทศนั้น จากประชาชนพลเมืองเหล่านั้นไปแล้ว การจากครั้งนี้มิได้เพียงแต่จากมาอย่างเดียวเท่านั้น ข้าพเจ้าได้จากเรื่องที่ล่วงแล้วมาด้วย... สจ๊วต

เข้ามาขัดจังหวะเสีย ทำให้ความคิดที่กำลังเพิลิตเพิลินจางไปเสียจากสมอง เขา
นำอาหารกลางวันที่มีรสกลมกล่อมเข้ามาให้ การเดินทางในระยะต่อมาช่าง
เปล่าเปลี่ยวเสียจริง ๆ สิ่งที่มีมองเห็นในเบื้องหน้าไม่มีอะไรเสียเลย นอกจากท้อง
ทะเลเขียวครามอันแสนลึก นาน ๆ จะแลเห็นเกาะบ้างเป็นครั้งคราว...

(King Bhumibol Adulyadej, 2017)

ข้อความหลายตอนในพระราชนิพนธ์ เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวีทเซอร์แลนด์ สะท้อน
ให้เห็นถึงความรัก ความผูกพัน และความห่วงใยในพสกนิกรของพระองค์ ผู้อ่านได้ซาบซึ้งถึงความกตัญญู
กตเวทิตาว่าเป็นหัวใจสำคัญของความเป็นมนุษย์ ทรงเป็นแบบอย่างของความกตัญญูกตเวทิตาที่มีต่อพระ
เชษฐา พระราชบัณฑิตที่ทรงถ่ายทอด ทำให้ผู้อ่านได้เห็นวิถีความเป็นไทย ความคิดความอ่านของคนไทย
และพระราชดำริที่ทรงมีต่อสิ่งต่าง ๆ ผู้อ่านเมื่อได้อ่านบางส่วนของพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ น่าจะต้องการอ่าน
ต่อจนจบเรื่องราว พระองค์ได้ถ่ายทอดเรื่องราวและเหตุการณ์ใด ๆ อีกบ้าง ทั้งทรงมีพระราชดำริอย่างไร
ได้เข้าใจและเข้าถึงความรักของพสกนิกรที่รักพระองค์อย่างจริงใจ และปลาบปลื้มถึงความรักของพระองค์
ที่มีต่อพสกนิกรได้อย่างสุดซึ้ง

3. ด้านการใช้ภาษาและวรรณศิลป์

พระราชนิพนธ์เรื่อง 'ไกลบ้าน' และพระราชนิพนธ์เรื่อง 'เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวีทเซอร์
แลนด์' มีลักษณะร่วมในการใช้ภาษาสามัญเพื่อแสดงความเป็นกันเองกับผู้อ่านโดยไม่แบ่งชั้นวรรณะ หรือ
ไม่แสดงความเป็นเจ้ายศเจ้ายาง รวมทั้งภาษาสามัญสื่อสารและเข้าใจง่าย เช่น พระราชนิพนธ์เรื่องไกล
บ้าน (King Chulalongkorn, 2018) ว่า

เมื่อดูประสมกันเข้าหมดทั้งต้นสน ไร่ข้าวสาลี ไร่หญ้า แม่น้ำลำธาร
กับทั้งรูปเรือน ภูมบ้าน รูปคน เครื่องแต่งตัว ปรากฏว่าเปนในตำบลแห่งหนึ่ง ซึ่ง
ไม่เหมือนที่อื่น ก็คือ ที่ตำบลชาวสวลี ถ้าจะแปลก็แปลก็พอเรสตนั่นเอง ดูภูมฐาน
กระจุกระจี งานเปนคนละอย่างกับสวีทเซอร์แลนด์ ข้างสวีทเซอร์แลนด์ ดูเปนที่เปิด
เผยโอโถง ถ้าจะดูงามก็งามเฉิดฉาย เช่น น้ำพุตกชานจากหน้าผาสูงตั้งยี่สิบสามสิบ
เส้น แม่น้ำลำธารมีน้ำลึกไหลเชี่ยว แต่ที่นี่ไม่ใช่เช่นนั้น แม่น้ำก็เล็ก ๆ กว้างจะไม่
เท่าคลองผดุงเสียอีก บางแห่งจึงจะกว้าง ถ้ากว้างออกไปกว่านั้นก็มีหาดกรวด
สายน้ำกลับเปนที่เสียใจ เห็นว่าเล็กไปกว่าที่แคบแต่น้ำลึกนั้นเสียอีก ลำธารก็เปน
ลำธาร แลเห็นก้อนศิลาหน้าไหลกระทบ...

พระองค์ทรงยกตัวอย่างเพื่อขยายลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกัน เช่นทัศนียภาพเมือง
ชาวสวลี ประเทศเยอรมัน ทรงเห็นว่างามน่ารักหรือกระจุกระจี ก็ทรงดึงลักษณะแม่น้ำมาขยายพระราชดำริ
ส่วนแม่น้ำในประเทศ สวีทเซอร์แลนด์มีลักษณะงามเฉิดฉาย ทรงบรรยายขยายความและทรงแบ่งช่วง

รายละเอียดเป็นตอน ๆ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นภาพตามที่ทรงถ่ายทอดนั้น กล่าวได้ว่าพระองค์มีพระราชนิมิตใช้คำขยายความให้ได้เห็นภาพที่ชัดเจน

พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ (King Bhumibol Adulyadej, 2017)

...ตามถนน ผู้คนช่างมากมายเสียจริง ๆ ที่ถนนราชดำเนินกลาง ราษฎรเข้ามาใกล้จนขีดรถที่เรานั่ง กลัวเหลือเกินว่าล้อรถของเราจะไปทับข้างเท้าใครเข้าข้างรถแล้วฝ่าฝืนคนไปได้อย่างช้าที่สุด ถึงวัดเบญจมบพิตร รถแล่นเร็วขึ้นได้บ้าง ตามทางที่ผ่านมา ได้ยินเสียงใครคนหนึ่งร้องขึ้นมาดัง ๆ ว่า “อย่าละทิ้งประชาชน” อยากจะร้องบอกเขาลงไปว่า ถ้าประชาชนไม่ “ทิ้ง” ข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะ “ละทิ้ง” อย่างไรได้แต่รอถึงเร็วและเลยไปไกลเสียแล้ว...เรากลับถึงโลซานแล้ว...ไม่ข้าพเจ้าจะต้องเข้าเรียนต่อไป...

พระองค์ทรงเลือกใช้ถ้อยคำภาษาที่สามารถสื่อความหมายได้ตรงกับน้ำพระราชหฤทัย ทรงถ่ายทอดเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเหมือนทรงสนทนาหรือพูดคุยกับประชาชนหรือพสกนิกรของพระองค์ ถ้อยภาษาที่ทรงเลือกใช้จึงเป็นภาษาระดับกันเอง เรียบง่าย ในตอนท้ายของแต่ละวัน ส่วนใหญ่จะทรงถ่ายทอดพระอารมณ์ความรู้สึกทั้งค้างไว้ให้ผู้อ่านคือต่อเอาเอง กล่าวได้ว่าพระองค์มีพระราชนิมิตทั้งท้ายข้อความไว้ให้คิด

สรุปได้ว่าพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง มีประเด็นความเหมือนหรือลักษณะร่วม 3 ประการ ได้แก่ ประการแรกทางด้านรูปแบบมีลักษณะเป็นบันทึกประจำวัน ประการที่สองทางด้านเนื้อหาและแนวคิด คือ ความรู้ แนวพระราชดำริ และพระราชทัศนะเกี่ยวกับสภาพสังคมวัฒนธรรมของประเทศที่ทรงพบเห็นเชื่อมโยงเข้ากับประเทศไทย ประการที่สามทางด้านการใช้ภาษาและวรรณศิลป์มีการใช้จินตภาพและความเปรียบ คือ มีการเรียบเรียง การสร้าง และการสรรคำ รวมถึงการใช้ประโยคและภาพพจน์เพื่อสื่ออารมณ์ความคิดแก่ผู้อ่าน

ข้อต่าง

1.ขนาดความสั้นยาวของเนื้อหา

พระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่องนี้ ขึ้นอยู่กับวันเวลาที่ทรงบันทึก ระยะเวลาที่ทรงเดินทาง พระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน (King Chulalongkorn, 2018) เป็นหนังสือที่รวบรวมพระราชหัตถเลขาในรัชกาลที่ 5 ที่พระราชทานมายังสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้านิมิตติโสภาคย์รังษี คราวเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 2 ใน พ.ศ. 2450 มีจำนวน 43 ฉบับ ในช่วงเวลา 8 เดือน ระยะเวลา 225 วัน หนังสือมีความยาวประมาณ 1,000 หน้า ตัวอย่าง การเริ่มต้นพระราชหัตถเลขา “รัชกาลที่ 5 เสด็จลงเรือพระที่นั่งมหาจักรี คืนที่ 1 เรือมหาจักรี วันพุธ ที่ 27 มีนาคม รตนโกสินศก 125 ทรงจำหน้าถึง ลูกหญิงน้อย...” เปรียบเทียบกับ

ขนาดความสั้นยาวของเนื้อหาในบทพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ (King Bhumibol Adulyadej, 2017)

พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ พระราชนิพนธ์เรื่องแรกในรัชกาลที่ 9 พระราชนิพนธ์เรื่องนี้ได้ ตีพิมพ์ครั้งแรกในหนังสือรายเดือน วารวรรณคดีฉบับประจำเดือน สิงหาคม พ.ศ.2490 เป็นตอนแรกโดยพระบรมราชานุญาติพิเศษเฉพาะหนังสือเล่มนี้เท่านั้น ในขณะนั้นถือได้ว่าหนังสือวรรณคดี จัดว่าเป็นหนังสือที่ดีและมีเนื้อหาสาระที่มีคุณค่าอย่างมาก พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามสู่สวิทเซอร์แลนด์ เป็นบันทึกของรัชกาลที่ 9 ที่ได้พระราชนิพนธ์ขึ้นในช่วงเวลาเสด็จพระราชดำเนินเพื่อกลับไปศึกษาต่อที่ประเทศสวิทเซอร์แลนด์อีกครั้ง ทรงบันทึกตั้งแต่วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2489 - วันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2489 มีความยาวประมาณ 20 หน้า แต่เป็นบันทึกประจำวันที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และคุณค่าทางวรรณศิลป์อย่างสูงยิ่ง ทรงขึ้นต้นพระราชบันทึกไว้ว่า “วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2489 อีกสามวันเท่านั้น เราจะต้องจากไปแล้ว ฉะนั้นจึงตั้งใจจะไปมัสการพระพุทธชินสีห์ที่วัดบวรนิเวศวิหาร รวมทั้งสมเด็จพระสังฆราชด้วยเมื่อไปถึงวัดบวรนิเวศวิหารตอนบ่ายวันนั้นมีประชาชนผู้รู้ข้าพเจ้าจะมา มายืนรอยู้อย่าง แต่ไม่สู้มากนัก เข้าไปในพระอุโบสถ จุดเทียนนมัสการ ฯลฯ แล้วได้มีโอกาสทูลปฏิสันถารกับสมเด็จพระสังฆราช ทรงนำพระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์สูงมาให้รู้จัก...”

2. การขมวดเรื่อง

การขมวดเรื่อง คือ วิธีการนำเสนอมุมต่างของเรื่อง รัชกาลที่ 5 มีพระราชนิพนธ์ใช้คำขยายความให้เห็นภาพที่ชัดเจน ส่วนรัชกาลที่ 9 มีพระราชนิพนธ์ทิ้งท้ายข้อความไว้ให้คิด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน (King Chulalongkorn, 2018)

...อาหารนั้นปลาสด ๑ เป็นพื้น นอกนั้นก็มียาอาหารละเอียด ๆ บ้าง เช่น พวกปะการังที่ไหวไปมาได้ ชั่วแต่กระดิก เมื่อเวลาจะกินอาหาร ฤๅตัวว่ายมาจะเป็นปลา ก็ไม่ใช่ หอยก็ไม่ใช่ ซึ่งพวกเรา เรียกกันว่า นกเค้าแมว เพราะเวลานั่งอมมือตื้นอยู่ในน้ำเหมือนนกเค้าแมว ตัวเช่นนั้นกินปู พื้นที่อยู่นั้นเล่าก็ต่างกัน บางพวกชอบพืชร่ายหยาบ บางพวกชอบทรายละเอียด และบางพวกก็เกาะอยู่ตามปะการัง ที่ชอบอยู่ในภาชนะเช่นพวกเพชปลาไหลก็เอาหม้อแตก ๆ บิ่น ๆ ทิ้งลงไปไว้ให้ขุดอยู่ ปลาบางพวกที่ชอบหมกอยู่ใต้ทราย จนกระทั่งว่ายน้ำขึ้นมา ทรายยังเกาะอยู่บนหลังเต็ม ก็หมกอยู่ในทรายจนไม่แลเห็นว่าเปนปลา เมื่อไปถึงที่ห้องใด เขาก็ให้อาหาร ดูอาการที่แย่งชิงอาหารสนุก ปลาบางพวกชอบขุก ๆ นอนซ้อน ๆ กันอยู่ ถานอนอยู่บนต้นปะการังในน้ำ ซึ่งอ่อนเย็น กระดิกตัวก็ไหว ดูตัวมันจะเบาเต็มที ขอนลงไปสองตัวสามตัว ก็ไม่เห็นว่ามีกัน มีกุ้งทะเลตัวใหญ่ตัวหนึ่ง นำดูเต็มที สีก็เปลี่ยนน้ำเงินอ่อนงาม เจ้าพวกกุ้งทั้งปวงที่เดินถอยหลังกรุด ๆ ตะกลามมากกว่าเพื่อน...

รัชกาลที่ 5 มีพระราชนิพนธ์ใช้คำขยายความให้เห็นภาพที่ชัดเจน ทรงพรรณนาความตอนเสด็จชมอะควาเรียม (ที่เลี้ยงสัตว์น้ำ) เห็นภาพสัตว์น้ำได้อย่างละเอียดชัดเจนในลักษณะการอธิบายขยายความจนเกิดจินตภาพและมีการใช้ความเปรียบให้เกิดภาพพจน์ได้อย่างกระฉ่างชัดและหมดจดงดงาม

พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ (King Bhumibol Adulyadej, 2017)

วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2489 เวลา 8.30 นาฬิกา ก่อนที่จะออกเดินทางเราไปวัดในพระพุทธศาสนาแห่งหนึ่งที่อยู่ในเมือง เข้าไปในโบสถ์แล้วจุดเทียน (เทียนไขเราดิ ๆ นี่เอง) เอาดอกไม้ที่ข้าหลวงจัดมาให้บูชาพระสมภารเจ้าวัดนี้ เป็นคนคนเดียวเท่ากับที่ได้เคยต้อนรับเราเมื่อคราวมาเที่ยวที่แล้ว ที่วัดนี้เองเมื่อ 8 ปีมาแล้ว พี่ชายของข้าพเจ้าได้มาปลูกต้นจันทร์... บนแท่นที่บูชายังมีรูปถ่ายเป็นรูปพี่ที่เคยมาด้วยกัน กำลังตั้งท่าปลูกอยู่ที่เดียว สมภารได้นำเราไปยังต้นจันทร์ต้นนั้น คาดว่าจะใหญ่โต แต่ดูไม่เจริญงอกงามเสียเลย สูงยังไม่เกินสองฟุต.เมื่อออกมาจากวัด มีประชาชนกลุ่มหนึ่งมาคอยเฝ้า บางคนยกมือขึ้นไหว้อย่างไทย ๆ เรา บางคนตบมือ บางคนตะโกนออกมาด้วยความพออกพอใจ มาถึงสนามบินเวลาประมาณ ๙.๐๐ นาฬิกา เราลาข้าหลวงและภริยาผู้มีอริยาศัยสุภาพอ่อนโยน และให้ความเอื้อเฟื้อต่อเราเป็นอย่างดี แล้วขึ้นเครื่องบินจากมา. การเดินทางเป็นไปอย่างปกติสัจจวนำอาหารมาให้เรากินตามเวลามิได้ขาด บางทีก็ได้รับรายงานจากนักบิน แสดงด้วยแผนที่ ให้เห็นว่าเดี๋ยวนี้เราอยู่ตรงไหน บางทีก็รายงานอากาศที่เราจะต้องประสบในเบื้องหน้า ตลอดจนความเร็ว และระยะสูงของเครื่องบิน ฯลฯ เป็นการเดินทางที่สะดวกและสบายดี. ในตอนจวนจะถึงอากาศไม่สู้ดีเหมือนที่แล้วมา เพราะมรสุมกำลังตั้งเค้า แต่เรากำลังจะถึงการาจီอยู่แล้ว เพราะเครื่องบินเร็วทำเวลาได้ดีมาก เมื่อบินอยู่เหนือเมือง มองดูรอบ ๆ ลักษณะเป็นทะเลทราย เราดิ ๆ นี่เอง ช่วงไม่มีชีวิตจิตใจเสียเลย ที่ตั้งเป็นเมืองขึ้นได้ก็เพราะเป็นท่าเรือใหญ่ อยู่ในทำเลที่เหมาะสมเครื่องบินลงถึงพื้นดินเมื่อเวลา ๑๗ นาฬิกาบินมาได้ ๘ ชั่วโมง มีพวกข้าราชการมาคอยรับอยู่ขึ้นรถตรงไปศาลว่าการของรัฐบาลเป็นแขกของข้าหลวงเช่นเดียวกับที่เกาะลังกา.พรุ่งนี้เราจะต้องบินเป็นระยะทางไกล ฉะนั้นจึงอยากจะนอนแต่หัวค่ำสักหน่อย แต่ว่าต้องกินข้าวกับข้าหลวงและคณะ จำต้องสนทนาปราศรัยเรื่องที่ไม่เป็นเรื่อง เหมือนที่พวกฝรั่งนิยมกัน กว่าจะได้พักผ่อนหลับนอนก็เกือบสองยาม เราเพลียมาก รู้สึกว่าหลับได้อย่างง่ายดาย...เรากลับถึงโลซานแล้ว...ไม่ข้าพเจ้าจะต้องเข้าเรียนต่อไป...

รัชกาลที่ 9 มีพระราชนิพนธ์ทักทายข้อความไว้ให้คิด การจบความของพระองค์จะทรงจบลงในลักษณะปิดฉาก ผู้อ่านสามารถคิดต่อจากเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ได้อ่าน เช่น ...เราล่าช้าหลวงและภริยาผู้มีอริยาศัยสุภาพอ่อนโยน และให้ความเอื้อเฟื้อต่อเราเป็นอย่างดี แล้วขึ้นเครื่องบินจากมา. หรือ...เรากลับถึงโลซานแล้ว...ไม่ช้าข้าพเจ้าจะต้องเข้าเรียนต่อไป...

ผู้อ่านสามารถคิดหรือจินตนาการต่อว่า แล้วจะเป็นอย่างไรต่อไป หรืออยากรู้ว่าเรื่องราวและเหตุการณ์จะเป็นอย่างไรต่อไป เป็นต้น

3. ยุคสมัย

คือ พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน พระราชนิพนธ์ในสมัยรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2450 และพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ พระราชนิพนธ์ในสมัยรัชกาลที่ 9 พ.ศ. 2489 พระราชประวัติในรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 9 รวมถึงบริบทแวดล้อมทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน และพระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่ สวิตเซอร์แลนด์ มีผลให้เนื้อหาแนวคิดและรายละเอียดในบทพระราชนิพนธ์แตกต่างกัน ดังนี้

รัชกาลที่ 5 มีพระบรมราชสมภพ เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2396 ครองราชย์วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2411 – 23 ตุลาคม พ.ศ. 2453 ราชภิเษกวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2411 (ครั้งที่ 1) และวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2416 (ครั้งที่ 2) รัชสมัยของพระองค์มีการปฏิรูปประเทศสยามให้ทันสมัย การปฏิรูปการปกครองและสังคม การเสียดินแดนให้แก่อังกฤษและฝรั่งเศส เมื่อสยามถูกล้อมรอบด้วยอาณานิคมของชาติตะวันตก ทรงรักษาเอกราชของสยามด้วยพระบรมราชโบายและพระราชกรณียกิจของพระองค์ การปฏิรูปทั้งหมดของพระองค์ทุ่มเทเพื่อรักษาเอกราชของสยามเนื่องจากการคุกคามของมหาอำนาจตะวันตก จึงได้รับพระสมัญญาเป็นพระปิยมหาราช การที่เสด็จฯ ประเทศในยุโรปครั้งที่ 2 พ.ศ. 2450 เป็นเหตุให้เกิดพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน นำจะมื่นยทาง การเมือง เพื่อให้ประเทศชาติรอดพ้นจากลัทธิล่าอาณานิคมแฝงอยู่

รัชกาลที่ 5 ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์แรกที่ทรงเดินทางไปถึงทวีปยุโรป การเสด็จฯ เยือนครั้งประวัติศาสตร์ในปี 2440 ถือเป็นทั้งเรื่องใหญ่และใหม่มากในสมัยนั้น การเสียดินแดนให้ฝรั่งเศสครั้งที่ 1 เสียแคว้นเขมร (เขมรส่วนนอก) เนื้อที่ประมาณ 123, 050 ตารางกิโลเมตร และเกาะอีก 6 เกาะ วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2410 ครั้งที่ 2 เสียแคว้นสิบสองจุไทย ห้วยพันห้าทั้งหก เมืองพวน แคว้นหลวงพระบาง แคว้นเวียงจันทน์ คำม่วน และแคว้นจำปาศักดิ์ฝั่งตะวันออก (หัวเมืองลาวทั้งหมด) และไทยเสียดินแดนอีกครั้งทางด้านขวาของแม่น้ำโขง คืออาณาเขต ไชยบุรี และจำปาศักดิ์ตะวันตก ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2450 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2450

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จนิวัติกลับพระนคร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพเป็นผู้อำนวยการจัดพิมพ์เรื่อง “ไกลบ้าน” เพื่อจำหน่าย ในงานไหว้พระประจำปี วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม วันที่ 17 ธันวาคม

พ.ศ. 2450 ให้ทุนการ แต่ด้วยระยะเวลาไม่เพียงพอ จึงทำให้ต้องพิมพ์เป็นตอน ๆ พิมพ์ต่อเนื่องจนครบ 1,850 หน้า รวมพิมพ์เป็นสมุดใหญ่ 4 เล่ม

ปี พ.ศ. 2537 พิมพ์ครั้งที่ 5 พิมพ์รวม 2 เล่ม จำนวน 3,000 เล่ม พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สำนักพระราชเลขาธิการจัดพิมพ์พระราชทานในงานพระราชทานเพลิงศพ พลเรือเอกสันติภาพ หม่อม

ปี พ.ศ. 2551 ไทย พีบีเอส ออกเผยแพร่สารคดี “100 ปี ไกลบ้าน ตามเสด็จพระพุทธเจ้าหลวง” เนื่องในศุภวาระครบรอบ 100 ปีของพระราชินีพอนน์ โดยถ่ายทอดสารคดีตามวัน เวลา และสถานที่ทุกแห่ง ตามที่ระบุไว้ในพระราชหัตถเลขาทั้ง 43 ฉบับ ที่ทรงเคยเสด็จพระราชดำเนิน โดยออกฉายเป็นจำนวน 52 ตอน เริ่มออกอากาศเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 (King Chulalongkorn, 2018)

รัชกาลที่ 9 มีพระบรมราชสมภพ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2470 ครองราชย์วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489 – 13 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ราชภิเษกวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 ในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณมกุฎราชกุมารองค์ที่ 10 ทรงเสด็จสวรรคตอย่างกะทันหัน ณ พระที่นั่งบรมพิมาน ภายในพระบรมมหาราชวัง ในวันเดียวกัน รัฐสภาลงมติเป็นเอกฉันท์อัญเชิญสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช (พระยศในขณะนั้น) ขึ้นทรงราชย์สืบราชสันตติวงศ์ต่อไป จากนั้นทรงเสด็จพระราชดำเนินไปศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยแห่งเดิม แต่เปลี่ยนสาขาจากวิทยาศาสตร์ ไปเป็นสาขาสังคมศาสตร์ นิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ ในวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2489 ซึ่งในช่วงเวลานั้นพระองค์ยังทรงพระเยาว์ และเสด็จพระราชดำเนินศึกษาต่อ เป็นเหตุให้เกิดพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่ สวิตเซอร์แลนด์ รัชกาลที่ 9 ทรงเล่าว่า ระหว่างประทับรถพระที่นั่งเสด็จพระราชดำเนินไปยังท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง เพื่อทรงศึกษาเพิ่มเติมที่สวิตเซอร์แลนด์ ก็ทรงได้ยินเสียงราษฎรคนหนึ่งตะโกนว่า “ในหลวง อย่าทิ้งประชาชน” จึงทรงนึกตอบในพระราชหฤทัยว่า “ถ้าประชาชนไม่ทิ้งข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะทิ้งประชาชนอย่างไรได้” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงตระหนักในหน้าที่พระมหากษัตริย์ของพระองค์ ดังที่ได้ตรัสตอบประชาชนคนเดิมนั้นในอีก 20 ปีต่อมา (King Bhumibol Adulyadej, 2017)

จะเห็นได้ว่ายุคสมัยที่ต่างกัน มีส่วนให้พระราชนิพนธ์ 2 เรื่อง ที่ศึกษา มีผลให้เนื้อหาแนวคิด และรายละเอียดในบทพระราชนิพนธ์แตกต่างกันไปตามพระราชประวัติ และบริบทแวดล้อมทางสังคมในแต่ละยุคสมัยพระชนมพรรษาขณะทรงพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 5 มีพระชนมพรรษา 54 พรรษา รัชกาลที่ 9 มีพระชนมพรรษา 19 พรรษา ความต่างของพระชนมพรรษาส่งผลต่อการสะท้อนโลกทัศน์ในบทพระราชนิพนธ์ที่ต่างกัน กล่าวคือ รัชกาลที่ 5 มีพระชนมพรรษา 54 พรรษา ทรงผ่านประสบการณ์ชีวิตในหลากหลายรูปแบบ ทรงเห็นโลกในแทบทุกแง่มุม โดยเฉพาะทรงอยู่ในสถานภาพและบทบาทที่จะต้องแก้ไขปัญหาอันใหญ่หลวง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากลัทธิล่าอาณานิคม พระองค์ทรงทำทุกวิถีทางให้ประเทศคงความเป็นเอกราชอธิปไตยอยู่ได้อย่างมั่นคง ซึ่งเป็นพระราชภารกิจที่หนักหน่วงยิ่ง ทั้งนี้ประเทศเพื่อนบ้าน ต่างสูญเสียเอกราชและตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศทางแถบตะวันตกโดยถ้วนหน้า

พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทรงใช้ถ่ายทอดโลกทัศน์ทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และการทหารได้อย่างครอบคลุมประเด็นปัญหา และแนวทางการแก้ไข ปัญหาได้อย่างรอบด้าน ทั้งนี้รัชกาลที่ 9 มีพระชนมพรรษา 19 พรรษา ทรงเล่าเรื่องราวและเหตุการณ์ที่ ทรงพบเห็น แล้วทรงถ่ายทอดน้ำพระราชหฤทัยที่ทรงมีต่อประชาชนชาวไทย ซึ่งพระองค์ทรงรัก ผูกพัน และห่วงใย ในพระราชฐานะพระมหากษัตริย์ ทรงตระหนักถึงพระราชภาระหน้าที่อันยิ่งใหญ่ที่ทรงมีต่อ ประชาชนชาวไทย ด้วยเหตุนี้จึงทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์

สรุปได้ว่าพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง มีประเด็นความต่างหรือลักษณะที่แตกต่างกันใน รายละเอียด 3 ประการ ได้แก่ ประการแรกทางด้านขนาดความสั้นยาวของเนื้อหา พระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่องนี้ ขึ้นอยู่กับวันเวลาที่ทรงบันทึกขึ้นอยู่กัระยะเวลาที่ทรงเดินทาง ประการที่สองการขมวดเรื่อง คือ วิธีการนำเสนอมุมต่างของเรื่อง รัชกาลที่ 5 มีพระราชนิยมใช้คำขยายความให้ได้เห็นภาพที่ชัดเจน ส่วนรัชกาลที่ 9 มีพระราชนิยมทั้งท้ายข้อความไว้ให้คิด ประการที่สามทางด้านยุคสมัย คือ พระราชนิพนธ์ ไกลบ้านพระราชนิพนธ์ในสมัยรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2450 และพระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ พระราชนิพนธ์ในสมัยรัชกาลที่ 9 พ.ศ. 2489 ซึ่งบริบททางสังคมและวัฒนธรรมส่งผลต่อ ความต่างในบทพระราชนิพนธ์อันเกิดจากช่วงเวลาที่แตกต่างกัน พระชนมพรรษาขณะทรงพระราช นิพนธ์ รัชกาลที่ 5 มีพระชนมพรรษา 54 พรรษา รัชกาลที่ 9 มีพระชนมพรรษา 19 พรรษา ความต่าง ของพระชนมพรรษาส่งผลต่อการสะท้อนโลกทัศน์ในบทพระราชนิพนธ์ที่ต่างกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้านกับพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน กับพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ ทางด้านรูปแบบ เนื้อหาแนวคิด ภาษา และวรรณศิลป์ ดำเนินการวิจัยโดยการวิเคราะห์สรุป แล้วสังเคราะห์ผล ผลการวิจัยโดยวิธีการพรรณนา วิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า บทพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่องนี้ มีข้อเหมือนและข้อแตกต่าง ดังต่อไปนี้

1. ข้อเหมือน พบว่าพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง มีลักษณะร่วม 3 ประการ คือ 1.1 รูปแบบ มีลักษณะเป็นบันทึกประจำวัน 1.2 การใช้ภาษา มีการใช้จินตภาพและความเปรียบเทียบ มีการเรียบเรียง การสร้าง และการสรรคำ รวมถึงการใช้ประโยคและภาพพจน์เพื่อสื่ออารมณ์ความคิดแก่ผู้อ่าน 1.3 เนื้อหา มีความรู้ แนวพระราชดำริ และพระราชทัศนะเกี่ยวกับสภาพสังคมวัฒนธรรมของประเทศที่ทรงพบเห็น เชื่อมโยงเข้าสู่บริบทของประเทศไทย

2. ข้อต่าง พบว่า พระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง มีลักษณะที่แตกต่างกันในรายละเอียด 3 ประการ คือ 2.1 ความยาวของเนื้อหา คือ วันเวลาที่ทรงบันทึกขึ้นอยู่กัระยะเวลาที่ทรงเดินทาง 2.2 การขมวด เรื่อง คือ วิธีการนำเสนอมุมต่างของเรื่อง พระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้านมีพระราชนิยมใช้คำขยายความให้

ได้เห็นภาพที่ชัดเจน ส่วนพระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ มีพระราชนิพนธ์ทั้งท้ายข้อความไว้ให้คิด 2.3 ยุคสมัย คือ พระราชนิพนธ์ไกลบ้านทรงพระราชนิพนธ์ในปี พ.ศ. 2450 และพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ทรงพระราชนิพนธ์ในปี พ.ศ. 2489 ซึ่งบริบททางสังคมและวัฒนธรรมส่งผลต่อความต่างในบทพระราชนิพนธ์อันเกิดจากช่วงเวลาที่แตกต่างกัน นอกจากนี้พระชนมพรรษา ขณะทรงพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 5 มีพระชนมพรรษา 54 พรรษา รัชกาลที่ 9 มีพระชนมพรรษา 19 พรรษา ความต่างของพระชนมพรรษาส่งผลต่อการสะท้อนโลกทัศน์ในบทพระราชนิพนธ์ที่ต่างกัน รัชกาลที่ 5 ทรงถ่ายทอดประสบการณ์และโลกทัศน์ที่มีต่อสังคมในทวีปยุโรปเท่าที่ทรงพบเห็นเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์ที่พระองค์ทรงผ่านมาตลอดพระชนม์ชีพ ส่วนรัชกาลที่ 9 ทรงถ่ายทอดเรื่องราวและเหตุการณ์เกี่ยวกับการเสด็จฯ ไปศึกษาต่อยังประเทศสวิทเซอร์แลนด์ ขณะที่พระชนมพรรษาเพียง 19 พรรษา

ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน กับพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ ทางด้านรูปแบบ เนื้อหาแนวคิด ภาษาและวรรณศิลป์ พบว่า บทพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่องนี้ มีข้อเหมือนและข้อแตกต่าง ดังต่อไปนี้

1. ข้อเหมือน พบว่าพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง มีลักษณะร่วม 3 ประการ คือ

1.1 รูปแบบ มีลักษณะเป็นบันทึกประจำวัน ผู้วิจัยเห็นว่า พระมหากษัตริย์ทั้ง 2 พระองค์ทรงจงใจเลือกใช้รูปแบบพระราชนิพนธ์เป็นบันทึกประจำวัน น่าจะเป็นเพราะบันทึกประจำวันเป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกได้ง่าย ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกได้ตรงกับความคิด เพราะการบันทึกมีลักษณะใกล้เคียงกับการสนทนาหรือการพูดคุย ทั้งสามารถจดจำสิ่งสำคัญในแต่ละวันได้อย่างละเอียด สดแทรกและเพิ่มเติมความรู้ ความคิด ความรู้สึกนึกคิดได้อย่างละเอียดลออ ทั้งนี้ก่อนบันทึกย่อมต้องคิดทบทวนข้อมูล มองเห็นปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างมีสติและปัญญา การจดบันทึกย่อมช่วยจัดระเบียบชีวิตให้ง่ายขึ้น เพราะหากไม่หลงลืมเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งสาระสำคัญและรายละเอียดของเรื่อง มีเวลาพินิจพิเคราะห์ ในการถ่ายทอดความคิดและความทรงจำ เป็นเครื่องมือสื่อได้ทั้งอารมณ์และความคิดควบคู่กันไป การบันทึกช่วยให้ได้ปลดปล่อยความคิด การบันทึกความรู้สึก ช่วยให้มองเห็นภาพรวมของความคิด และมีหลายความคิดที่สามารถเชื่อมโยงถึงกัน จนกลายเป็นเรื่องสำคัญ ดังปรากฏในพระราชนิพนธ์ที่นำมาศึกษาหลายต่อหลายตอน ความคิดเหล่านี้อาจมีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในอนาคต เกี่ยวกับเรื่องนี้จะเห็นได้ว่าพระราชนิพนธ์ 2 เรื่องนี้สามารถใช้เป็นแหล่งสืบค้นได้อย่างดีเยี่ยมตลอดจนสะท้อนให้เห็นถึงพระปรีชาญาณและพระอัจฉริยภาพในภูมิรู้แห่งพระองค์

1.2 การใช้ภาษา มีการใช้จินตภาพและความเปรียบเทียบ มีการเรียบเรียง การสร้าง และการสรรคำ รวมถึง การใช้ประโยคและภาพพจน์เพื่อสื่ออารมณ์ความคิดแก่ผู้อ่าน พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน และพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ แสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพพระปรีชาญาณ และพระราชนิพนธ์อันชาญฉลาดของพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ที่สะท้อนผ่านการใช้ภาษาจินตภาพและภาษาความเปรียบเทียบ ได้แก่ ความเป็นนักปราชญ์ ความเป็นกวีและความเป็นนักวิจารณ์

โดยผ่านสื่อการบันทึกประจำวัน แนวคิดนี้สอดคล้องกับ Phongpheng (2004) ที่เห็นว่าพระราชบันทึกเรื่อง ไกลบ้าน สะท้อนความเป็นนักปราชญ์ ความเป็นกวีและความเป็นนักวิจารณ์ของพระองค์ อีกทั้งยังเป็นต้นแบบด้านการใช้ภาษาที่ทำให้นึกเห็นภาพที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตาม และเป็นไปในทำนองเดียวกันกับ Cherawanitkun (2017) ที่กล่าวว่า “พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ เป็นบันทึกส่วนพระองค์ที่สะท้อนถึงพระอัจฉริยภาพทางด้านการปกครอง และวรรณศิลป์ พระองค์ทรงเป็นผู้นำซึ่งเป็นที่รักและเข้าถึงประชาชน ซึ่ง พระราชบันทึกนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสื่อที่เข้าถึงประชาชน เป็นบันทึกส่วนพระองค์ที่เผยความในใจให้ผู้อื่นได้ทราบ เป็นบันทึกเกี่ยวกับความรักที่ประชาชนมีต่อพระองค์ ประชาชนมาเฝ้าฯ มากมาย เฝ้าฯ แทนเป็นประจำ” ทรงอยากเห็นประชาชน เพราะกว่าจะกลับมาเห็นอีกนานมาก และมีพระอัจฉริยภาพทางด้านวรรณศิลป์ ทรง พระราชนิพนธ์เรื่องนี้เมื่อมีพระชนมพรรษา 19 พรรษา ถ้อยคำที่ทรงเลือกใช้มีความเป็นกันเอง มีการเปรียบเทียบ และมีการเลือกใช้คำให้เกิดภาพตามได้อย่างชัดเจน เพราะพระองค์ทรงมีประชาชนอยู่ในพระราชหฤทัยตลอดเวลา นอกจากนี้ยังได้กล่าวว่า พระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ มีลักษณะคล้ายพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน ซึ่งเป็นพระราชหัตถเลขาฯ แต่พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน ทรงเรียบเรียงในลักษณะเป็นบันทึกส่วนพระองค์ เนื้อความบันทึกความรู้สึกและการเสด็จฯ พระราชดำเนินคล้ายกัน มีลักษณะเป็นบันทึกในลักษณะเดียวกัน

1.3 เนื้อหา มีความรู้ แนวพระราชดำริ และพระราชทัศนะเกี่ยวกับสภาพสังคมวัฒนธรรมของประเทศที่ทรงพบเห็นเชื่อมโยงเข้าสู่บริบทของประเทศไทย เหตุผลที่ลักษณะเนื้อหาของพระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน และพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ มีความรู้ แนวพระราชดำริ และพระราชทัศนะเกี่ยวกับสภาพสังคมวัฒนธรรมของประเทศที่ทรงพบเห็นเชื่อมโยงเข้าสู่บริบทของประเทศไทย น่าจะเป็นเพราะน้ำพระราชหฤทัยของทั้ง 2 พระองค์ที่ทรงรักและทรงห่วงใยประชาชนของพระองค์ การถ่ายทอดแนวพระราชดำริ และพระราชทัศนะล้วนมีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของพระองค์

2. ข้อต่าง พบว่า พระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง มีลักษณะที่แตกต่างกันในรายละเอียด 3 ประการ คือ

2.1 ความยาวของเนื้อหา คือ วันเวลาที่ทรงบันทึกขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ทรงเดินทาง เหตุผลที่พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน มีความยาวของเนื้อหามากกว่าพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ ก็ด้วยรัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสทวีปยุโรปเป็นเวลายาวนาน และตั้งพระราชหฤทัยที่จะทรงบันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ พระราชทานแก่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้านิภานภดล วิมลประภาวดี กรมขุนอุทองเขตขัตติยนารี ผู้ซึ่งสนองพระเดชพระคุณสมเด็จพระบรมชนกนาถในตำแหน่งราชเลขานุการในรัชกาลที่ 9 เสด็จฯ ไปประเทศสวิทเซอร์แลนด์ เพื่อทรงศึกษาต่อ พระราชบันทึกของพระองค์จึงเริ่มต้นในวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2489 ซึ่งเป็นวันที่ทรงเตรียมพระองค์ก่อนเสด็จฯ ไปถึงวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2489 ซึ่งเป็นวันที่เสด็จฯ ถึงจุดหมายปลายทางตามพระราชประสงค์ เนื้อหาในพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่ สวิตเซอร์แลนด์จึงมีเนื้อหาไม่ยาวนานนัก

2.2 การขมวดเรื่อง คือ วิธีการนำเสนอมุมต่างของเรื่อง พระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้านมีพระราชนิยมใช้คำขยายความให้ได้เห็นภาพที่ชัดเจน ส่วนพระราชนิพนธ์เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ มีพระราชนิยมทั้งท้ายข้อความไว้ให้คิด น่าจะเป็นเพราะพระราชอัธยาศัยในการถ่ายทอดพระราชนิพนธ์ของทั้ง 2 พระองค์ที่ทรงมีรสนิยมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสังเกตในบทพระราชนิพนธ์เรื่องอื่น ๆ ของทั้ง 2 พระองค์

2.3 ยุคสมัย คือ พระราชนิพนธ์เรื่อง ไกลบ้าน ทรงพระราชนิพนธ์ในปี พ.ศ. 2450 และพระราชนิพนธ์เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์ ทรงพระราชนิพนธ์ในปี พ.ศ. 2489 ผู้วิจัยเห็นว่าพระราชนิพนธ์ต่างยุคต่างสมัยที่มีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมต่างกัน รายละเอียดของเนื้อหาแนวคิดในบทพระราชนิพนธ์ย่อมแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคม และวัฒนธรรมในช่วงเวลานั้น และน่าจะเป็นเพราะพระชนมพรรษา ขณะทรงพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 5 มีพระชนมพรรษา 54 พรรษา รัชกาลที่ 9 มีพระชนมพรรษา 19 พรรษา ความต่างของพระชนมพรรษา จึงน่าจะเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้บทพระราชนิพนธ์ทั้ง 2 เรื่อง มีส่วนที่แตกต่างกัน กล่าวคือความต่างของพระชนมพรรษาส่งผลต่อการสะท้อนโลกทัศน์ในบทพระราชนิพนธ์ที่ต่างกัน เหตุด้วยทรงมีประสบการณ์แตกต่างกันเป็นประการสำคัญ

References

- Boukurd, W. & Mosikarat, T. (2007). **Textbook on Development of Thai Literature, Units 1-7**. Nontaburi: Sukhothai Thammathirat University Press. (In Thai)
- Cherawanitkun, A. (2017, July 29). **Royal duties of King Rama VIII and When I Came from Siam to Switzerland: work of love at the dawn in the reign of King Rama IX**” [Conference Presentation]. Academic Conference on His Majesty the King Bhumibol Adulyadej and Thai Language & Literature. Faculty of Arts, Chulalongkorn University. (In Thai)
- King Bhumibol Adulyadej. (2017). **When I Departed from Siam to Switzerland**. Bangkok: Office of the Royal Secretariat. (In Thai)
- King Chulalongkorn. (2018). **Away from Home**. Bangkok: Sripanya. (In Thai)
- Phongpheng, V. (2004). **The Language of Imagery in King Chulalongkorn’s Klai Ban** (Master’s thesis). Chulalongkorn University. (In Thai)